

Rädda Barnens svar på remissen Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet: Ds 2019:7

Sammanfattning

Rädda Barnen har fått tillfälle att yttra sig kring en ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet. I promemorian framkommer förslag som syftar till att underlätta och förenkla hanteringen av statsbidrag till ideella organisationer inom brottsofferområdet. Det föreslås vidare att en lämplig aktör får i uppdrag att undersöka hur kommunerna anlitar enskilda verksamheter och finansierar insatsen skyddat boende.

Rädda Barnen tillstyrker förslagen att underlätta och förenkla administrationen kring statsbidrag och att vidare utreda kommuners finansiering av insatsen skyddat boende. Däremot tycker Rädda Barnen att utredningen som ligger till grund för förslagen inte tillräckligt ser att barn har egna rättigheter.

Barn drabbas hårt av våld och deras hälsa och utveckling kan ta skada. Barn har rätt att slippa se, höra eller känna till att en förälder blir slagen av en annan förälder eller närstående. Hemmet ska vara en trygg plats där barnet får möjlighet att utvecklas på ett gynnsamt sätt, men barn som upplever våld i hemmet lever med oro och rädsla. Rädda Barnen ser hur upplevelser av våld får både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser och att effekten innebär ett stort folkhälsoproblem.

Barnkonventionen blir svensk lag 1:a januari 2020. Rädda Barnen tycker därför att tillägg bör göras till promemorian utifrån att, och hur, barnets bästa ska vara avgörande i samtliga frågor och särskilt i dessa:

- Barns utsatthet för våld bör uppmärksammas och synliggöras i en högre utsträckning i förordningen utifrån barns rätt till skydd mot fysiskt, psykiskt, försummande och sexuellt våld (artikel 19).
- Kommuner behöver ha ett barnperspektiv i brottsofferarbetet för att kunna se till barnets bästa och barnets rätt till bästa möjliga hälsa (artikel 24).
- Barn som bevittnar eller upplever våld i hemmet bör utgöra en egen målgrupp i förordningen: "Barn som upplevt och utsatts för våld". Detta bland annat mot bakgrund av barns rätt att bli inkluderade och lyssnade på samt att få sina åsikter beaktade vid bedömning av barnets bästa (artikel 12) samt att barn ofta har andra behov än vuxna brottsoffer.
- Skyddade boenden bör ges stabila ekonomiska förutsättningar för att kunna tillgodose barns rätt att delta i aktiviteter (artikel 2), rätten till fritid och lek (artikel 31) samt rätt till utbildning (artikel 28).

Rädda Barnen vill särskilt understryka att barn som bevittnar eller upplever våld i hemmet är **brottsoffer** (i enlighet med SOU 2019:32). De är inte "enbart" anhöriga. Rädda Barnen anser därför att förordningen tydligare ska definiera vad som menas med verksamheten anhörigstöd och att barn här inte inkluderas.

Rädda Barnens övergripande synpunkter

Utredningen pekar på hur ideella organisationer kan komplettera det offentliga ansvar att stödja brottsoffer, dels genom att vara röstbärare men även genom att driva på utvecklingen. Rädda Barnen anser att offentliga organisationer i ökad utsträckning bör söka samarbete med civilsamhället för att förebygga att socialtjänstinsatser behöver vidtas. Vi tycker att betydelsen av ett levande och starkt civilsamhälle är större än vad som kan utläsas av utredningen i fråga om våld i nära relationer.

Landets kvinno- och tjejjourer tillför ett stort mervärde. Det civila samhällets engagemang i frågor om våld i nära relationer innebär ett ökat medvetande hos befolkningen och att fler människor är involverade i att förebygga våld och att stödja och skydda brottsoffer. Rädda Barnen delar utredningens uppfattning att nya metoder och koncept behöver utvecklas på området, inte minst när det gäller barn som är berörda. Runt om i landet ökar antalet ideburna Offentliga Partnerskap, IOP, och allt fler kommuner och regioner sluter avtal om sådana samarbeten med ideburna organisationer. Även på området våld i nära relationer kan IOP innebära att innovationer uppstår i arbetet med att förebygga våld och att stödja och skydda brottsoffer.

Avsnitt 6.1.1: Behov av förändring

Rädda Barnen instämmer i att kommuners ansvar för brottsutsatta behöver förtydligas. Utredningen pekar på att det finns en risk att statsbidraget kan ha bidragit till att upprätthålla en tidigare identifierad osäkerhet kring förväntningar, ansvar och uppdrag mellan kommuners socialtjänst och ideella kvinnojourer. Här vill Rädda Barnen påpeka att det inte råder någon motsättning mellan kommunernas ansvar att stödja brottsoffer för våld i nära relationer och att låta ideella organisationer vara utförare åt kommunerna av till exempel skyddade boenden. I ett samspel mellan kommuner och civilsamhälle kan såväl förebyggande arbete som stödjande och skyddande insatser utvecklas på ett bra sätt.

Rädda Barnen vill också understryka att, trots att kommuner redan idag har ansvar för att bedöma och tillgodose skydd och insatser för personer i våldsutsatthet får inte alla barn ta del av dessa. Tillgången till stöd och vård för barn i våldsutsatthet är ojämlik, med brister särskilt i glesbygd och för barn i redan utsatta grupper, så som barn på flykt. Rädda Barnen har under lång tid drivit frågan om alla barns rätt till skydd, stöd och behandling efter våldsutsatthet genom att till exempel föreslå nationella riktlinjer för kommuners insatser. Vi anser att i promemorian bör tillägg göras för att säkerställa att alla barn i Sverige har samma möjlighet till insatser vid våldsutsatthet, i enlighet med barnkonventionen.

Avsnitt 6.1.3: Förordningens tillämpningsområde och syfte

Rädda Barnen instämmer i att det finns ett behov av att ekonomiskt stödja ideella organisationer som verkar inom områdena våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld eller fört ryck, eller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Vi tycker också att det är positivt att förordningen särskilt nämner hedersrelaterat våld och förtryck.

Däremot tycker Rädda Barnen att barn bör vara en egen målgrupp. I utredningen och i förordningen nämns barn framförallt som anhöriga till kvinnor utsatta för våld. Rädda Barnen vill betona att barn som utsätts för våld är rättighetsbärare med egna behov, inte sällan andra än vuxnas. Även våldsbrotten, inklusive

hedersrelaterat våld och förtryck, kan ta andra uttryck när barn utsätts. Därför föreslår Rädda Barnen att barn som utsätts eller bevittnar våld blir en egen målgrupp i förordningen: "Barn som upplevt och utsatts för våld" istället för att ingå i kategorin "våld i nära relationer".

I förordningen nämns även anhörigstöd som en eventuell verksamhet för statsbidrag. Rädda Barnen vill än en gång här understryka att barn som bevittnar eller upplever våld i hemmet är brottsoffer, i linje med SOU 2019:32. Därmed är det av vikt att förordningen förtydligar vad som menas med anhörigstöd och att barn här inte inkluderas. Att uppleva och bevittna våld i hemmet kan ha samma negativa konsekvenser för barnets hälsa och utveckling som att själv utsättas för våld.

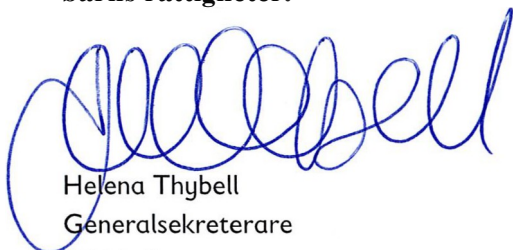
Avsnitt 6.2: Ekonomiska förutsättningar för ideella organisationer som driver skyddat boende

Rädda Barnen tillstyrker vikten av att utreda vidare hur kommuner anlitar och finansierar externa aktörer för insatsen skyddat boende. Utredningen visar att kvinnojourers uppdragsersättning inte täcker de faktiska kostnaderna för skyddat boende - varpå exempelvis statsbidrag används för resterande kostnad. Rädda Barnen bedömer att det är viktigt att inte endast utreda hur finansieringen ser ut - utan även att hitta lösningar för att säkra finansiering av skyddat boende. Vi erfar att kommuner drar sig för att genomföra externa placeringar på skyddat boende av ekonomiska skäl, och tycker därför att finansiering genom ett riktat statsbidrag bör övervägas.

Rädda Barnen vill understryka vikten av att ideella kvinnojouurer ges långsiktiga och stabila förutsättningar att utveckla kvaliteten i sin verksamhet, i synnerhet när det kommer till barnrättighetsfrågor. Detta är också i enlighet med regeringens egen utredning (SOU 2017:112). Som nämnts har barn som bevittnat våld i hemmet rätt till stöd, behandling och juridiskt skydd. Personal på skyddade boenden behöver kompetens, stöd och utbildning för att kunna stötta och möta barn som upplevt och utsatts för våld.

Därutöver ser vi ofta allvarliga brister avseende sociala förhållanden och skolgång för barn på skyddade boenden. Dessa barn får alltför ofta lämna sitt hem, skola, fritidsaktiviteter och vänner vilket kan få stora konsekvenser för barnets mående, utveckling och utbildning.

Barn drabbas hårt av våld. Barnkonventionen blir svensk lag 1:a januari 2020 och därmed bör skyddade boenden nu också ges ekonomiska förutsättningar att fullt ut tillgodose våldsutsatta barns rättigheter.

Helena Thybell
Generalsekreterare
Rädda Barnen